

Kūrybinės užduotys

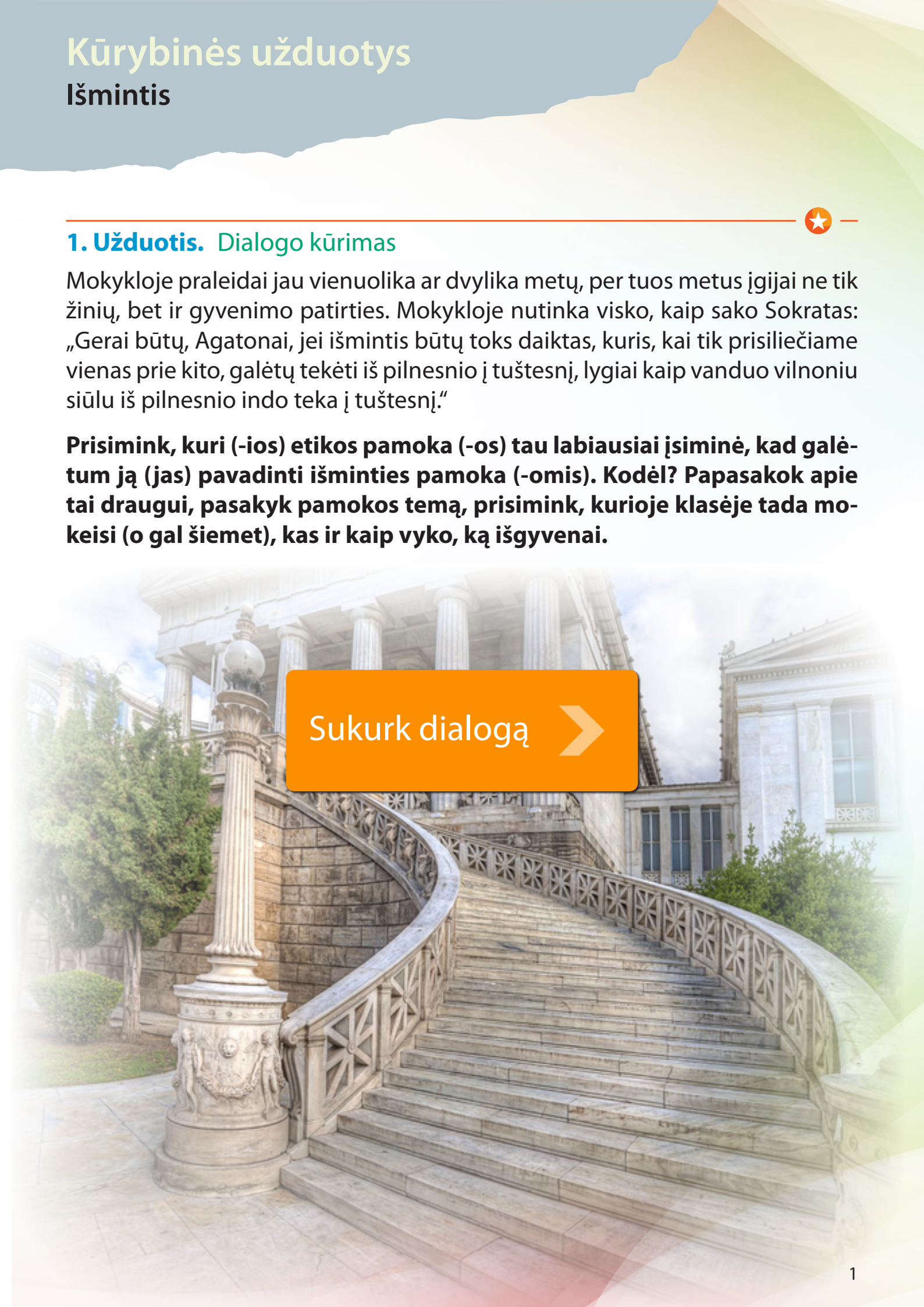
Išmintis

1. Užduotis. Dialogo kūrimas

Mokykloje praleidai jau vienuolika ar dvylika metų, per tuos metus įgijai ne tik žinių, bet ir gyvenimo patirties. Mokykloje nutinka visko, kaip sako Sokratas: „Gera būtų, Agatonai, jei išmintis būtų toks daiktas, kuris, kai tik prisiliečiame vienas prie kito, galėtų tekėti iš pilnesnio į tuštesnį, lygiai kaip vanduo vilnoniu siūlu iš pilnesnio indo teka į tuštesnį.“

Prisimink, kuri (-ios) etikos pamoka (-os) tau labiausiai įsiminė, kad galėtum ją (jas) pavadinti išminties pamoka (-omis). Kodėl? Papasakok apie tai draugui, pasakyk pamokos temą, prisimink, kurioje klasėje tada mokeisi (o gal šiomet), kas ir kaip vyko, ką išgyvenai.

Sukurk dialogą ➤

2. Užduotis.

Įsivaizduok, kad mokykloje kuri scenarijų vaidinimui pagal antikos filosofo Platono knygą Valstybė. Sokratas kalbasi su Glaukonu, jie išmintingus žmones prilygina filosofams. Pabandyk užpildyti tuščią dialogo lauką ir sugalvoti pokalbio tęsinį.

– Taigi sakykime, kad išminties mylėtojas siekia ne kurios nors vienos jos rūšies, bet apskritai išminties, ar ne?

– Tai tiesa.

– O jei žmogus bodisi mokslais, ypač kai yra dar jaunas ir nesupranta, kas naudinga, o kas – ne, nepavadinsime jo nei smalsiu, nei filosofu, lygiai kaip to, kuris bjaurisi maistu, nelaikysime nei išalkusiu, nei norinčiu valgyti: šiuo atveju jis yra ne mėgėjas pavalgyti, bet, priešingai, bodisi maistu.

– Nė kiek nesuklysime taip sakydami.

– O tą, kuris trokšta paragauti visokių mokslų, mėgsta mokytis ir šiuo atžvilgiu yra nepasotinamas, tą mes pagrįstai vadinsime filosofu.

Čia Glaukonas tarė:

– Tokių žmonių atsiras daug, be to, gana paikų... O ką tu laikai tikrais filosofais? – paklausė Glaukonas.

Tavo dialogas apie išmintingo žmogaus – filosofo dorybes ir jam netinkamas blogybes (nuo didžiausios (1) iki mažiausios (7)). Aptark septynias savybes.

Surask ir palygink savo ir originaliaame Platono tekste išvardytus įvairius bruožus: koks žmogus (elgesys) yra išmintingas arba neišmintingas.

3. Užduotis.

Tarkime, kad *išmintingumas* yra svarbiausia žmogaus dorybė (taip manė graikai ir kiti visų amžių filosofai). Tai yra proto gebėjimas tiek teoriškai pažinti bendrybę (būtį, idėjas, gėrį, moralės normas), tiek *praktiškai* priimti teisingus moralinius sprendimus konkrečioje situacijoje, kuri kartais būna sudėtinga, jos padariniai rizikingi, pasirinkimas galimas tarp didesnio ir mažesnio gėrio ar blogio. Išmintingumas gali būti palygintas su meistriškumu, kurio prielaida yra teorinės žinios, *moraliskai į gėrį orientuotas meistriškumas* (besiskiriantis nuo apsukrumo, gudrumo, suktumo, kompetencijos, kuriais gali būti siekiama ir moraliskai neutralaus ar blogo tikslo). Išminties dorybių galima mokytis atliekant pratybas.

Panagrinėk antikos filosofo Senekos požiūrį į išminties dorybę ir išminčiaus laikyseną. Gal galėtum Senekai padėti rasti optimalią išeitį iš keblios situacijos? Kuo išsamesnis tavo atsakymas, tuo jis vertingesnis.

Teorinis požiūris, išminčiaus idealas

Romos stoikas Seneka moko savo jaunąjį draugą Lucilijų labiau vertinti garbę nei malonumą. Stoikų išminčius – orus ir išdidus. Jo jau niekas nežeidžia, nes jis įveikė jausmus ir yra apimtas būsenos, kuri vadinama apatija.

Pasaulyje viešpatauja būtinumas, kitaip tariant, negailestingas likimas. „Likimui niekas nėra per sunku ir neįmanoma“, – tvirtina Seneka. Jausmai žmogų pavergia: jis bijo likimo, smūgių, nelaimių, mirties. O išminčiaus protas atitinka pasaulinio logo (likimo) prigimtį. Todėl išminčius pajėgia suvokti, jog likimas neišvengiamas, ir ramiai pakelia jo smūgius. Nevergaudamas nei aplinkybėms, nei likimui, stoikas jaučiasi laisvas. Likimas įveikiamas dorybe. „Būtina pripažinti, – rašo Seneka, – jog didelių skirtumų esama ir tarp pačių išminties šalininkų. Vienas iš jų jau patobulėja tiek, kad drįsta pakelti akis į likimą, bet neilgam, tuoj nuleidžia jas, apakintas per didelio blizgesio; kitas – tiek, kad gali keistis su juo žvilgsniais, jei jau pasiekė viršūnę ir yra kupinas pasitikėjimo.“

J. Baranova. Filosofinės etikos chrestomatija XI–XII kl.
V.: Alma littera, 1998, p. 28

Praktinė kontroversija

Pavyzdžiui, Senekos kontroversija:

Įstatymas suviliotai merginai duoda teisę viliotoją nužudyti arba reikalauti, kad jis ją vestų be kraičio. Jaunuolis tą naktį suviliojo dvi merginas. Viena reikalauja jam mirties bausmės, kita – vedybų.

Kontroversijos metodu buvo ruošiami teisėjai ir advokatai. Pagalvok, kokį išmintingą sprendimą priimtum arba siūlytum, jei būtum to jaunuolio teisėja (-s) arba advokatė (-as).

**Tavo siūlomas kontroversijos sprendimas / reikalavimas.
Kaip elgtis būtų išmintinga?**

